

Școala Europeană „Ovidiu Șincai”

București, str. Atena nr. 11, sector 1
Tel. 230.24.74, fax: 231.55.23, email: scoalaovidiusincai@yahoo.com
web: www.seos.ro

Raport privind cel de al doilea seminar al Școlii Europene Ovidiu Șincai – ediția 2005-2006

Odorheiu Secuiesc, 6-9 octombrie 2005

În perioada 6-9 octombrie 2005 a avut loc, la Odorheiu Secuiesc, cel de al doilea seminar al Școlii Europene „Ovidiu Șincai” – ediția 2005-2006. Seminarul a avut ca temă principală **Procesul de tranziție din România**. Prelegerile au fost susținute de către **Daniel Dăianu, Ministru al Finanțelor Publice (1997-1998)** - „*Dimensiunea economico-financiară a tranziției din România*”, **Anne Jugănar, Director Executiv al Institutului „Ovidiu Șincai”** - „*Reforma politică în România Studiu de caz: Votul uninominal*”, **Alexandru Radu, Profesor universitar doctor, Facultatea de Științe Politice, Universitatea Creștină „Dimitrie Cantemir”, București** - „*Dimensiunea politică a tranziției în România*”, **Lector univ. Jeana Gheorghiu, director al TVR 2 (2002-2004), director executiv al Centrului Național Media** - „*Constituirea și evoluția sistemului mass-media din România*”.

1. Daniel Dăianu, „*Dimensiunea economico-financiară a tranziției din România*”

Intervenția domnului Dăianu s-a axat pe dimensiunea europeană a tranziției României către o economie de piață funcțională. Europa nu se poate sustrage de la presiunile globalizării. Înțelegerea procesualității Uniunii este strâns legată de aranjamentele constituționale. Și pentru că UE devine din ce în ce mai complexă, apar dificultăți în

funcționarea acesteia. Un element negativ pentru procesul de extindere este incapacitatea UE de a beneficia de mecanisme interne clare care să faciliteze luarea deciziilor. UE decide puțin în materie de fiscalitate, politică bugetară, politică educațională; are însă atribuții majore în domeniul comerțului, piețelor, concurenței, agriculturii, mediului înconjurător, politicii monetare (zona Euro). Deși în anumite domenii ar fi benefică o implicare mai mare a

UE în politicile comune, este foarte important ca statul național să își mențină prerogative esențiale în anumite domenii cum ar fi lupta contra terorismului, intervenția în cazul calamităților naturale, sau, într-o anumită măsură, în domeniul economic. De exemplu, politicile bugetare la nivelul Uniunii sunt reglementate la nivel național. Dar trebuie să ținem cont de faptul că politica bugetară nu se reduce doar la fiscalitate, ci și la alegerea unor proiecte eficiente.

Problemele Uniunii (presiunile globalizării, rivalității mondiale, raporturile de putere economică – ascensiunea Chinei, Indiei, relațiile cu lumea săracă, pericolele neconvenționale – inclusiv sindromul „statelor eșuate”) trebuie contextualizate, pe fondul colaborării mai eficiente între statele membre.

Nu trebuie să uităm că democrația trebuie întreținută. Deci și UE trebuie să beneficieze de o permanentă înnoire, pentru că altfel structurile sale tind să se osifice. UE reprezintă un progres extraordinar, un succes ce a pornit ca unul politic și a căpătat o dimensiune economică tot mai pronunțată, dar mai trebuie încă lucrat la modul de funcționare și la prerogativele instituțiilor acesteia. Aceasta pentru că Uniunea trebuie să facă față unor așa numite curente de adâncime, precum: - gestionarea complexității în creștere; - deficitul de convergență: rezultate, politici, formarea piețelor unice (servicii financiare, Directiva Bolkenstein), Pactul de Stabilitate Financiară; - varietatea de performanță economică (dubla dualitate: Nord vs. Sud; Vest vs. Est); - sfidarea demografică (îmbătrânirea accentuată a populației, coroborată cu scăderea natalității); - problema asimilării imigranților (“ciocnirea civilizațiilor” este și internă); - presiunea globalizării; - chestiunea bugetului UE: a. distribuția (finanțarea activităților de vârf: agricultură / ajutor regional); b. cine plătește și sub ce dimensiune; - schimbarea de climă și impactul asupra bugetelor naționale și a stilului de viață.

Pe fondul globalizării, toate aceste complexe problematice și procese ale UE influențează implicit tranziția din România. Și dacă nu se acționează la timp, înainte ca România să devină efectiv un membru al Uniunii, țara noastră se va confrunta cu un șoc bugetar în momentul aderării. Domeniile în care România trebuie să acționeze sunt: problema rurală, infrastructura, industria – care este încă energofagă, expertiza – care este încă deficitară.

Astfel, trebuie avute în vedere:

- Domeniul bancar, în cadrul căruia este bine să avem capital autohton, deoarece capitalul străin fiind mai mobil, riscăm să îl pierdem;
- Implementarea unui sistem economic flexibil;
- Politica publică unde să activeze oameni responsabili;
- Politica în domeniul imigrației, care trebuie gestionată corect pentru a contracara scăderea populației;
- Sistemul de pensii, care trebuie să fie susținut, de exemplu prin folosirea anumitor fonduri din privatizare;
- Aspectul instituțional al absorbției fondurilor UE, aici având ca exemplu elocvent experiența Spaniei;
- modernizarea rurală (“chestiunea rurală” este veche de decenii, România având 35-40% din populație în mediul rural);
- protecția cetățenilor români care lucrează în statele UE (protecționism în creștere față de terți, înăsprirea legislației față de imigranți – Franța).

Dacă nu vom acționa cât mai repede riscăm să devenim doar o periferie a UE.

2. Anne Jugănar, „Reforma politică în România Studiu de caz: Votul uninominal ”

În prima parte a acestui panel s-a realizat o prezentare a ceea ce a însemnat construcția politică în România, iar în partea a doua a urmat o dezbatere legată de reforma politică, alegându-se ca studiu de caz votul uninominal. Introducerea votului uninominal suscită acum interes atât la nivelul clasei politice cât și în societatea civilă din România.

Premise

1. Scrutinul uninominal se bazează pe principiul candidaturii personale, spre deosebire de candidaturile pe listă caracteristice votului proporțional. Candidatul care obține majoritatea simplă (în scrutin majoritar cu un tur – sistem *winner takes all* – aplicat în Marea Britanie, SUA, Canada, India, etc.) sau absolută (scrutin cu două tururi, aplicat în Franța) este declarat învingător;
2. Scrutinul, fie că este uninominal sau proporțional, trebuie conceput ca un instrument politic cu ajutorul căruia să se obțină reprezentări cât mai echitabile și eficiente din punctul de vedere al cetățenilor, dar și al partidelor politice. Alegerea tipului de vot uninominal generează efecte diferite, în funcție de contextul în care este folosit. Astfel, există state care au adoptat diverse tipuri de scrutin mixt, prin care încearcă să atenueze consecințele drastice ale scrutinului uninominal, în special reprezentarea necorespunzătoare a minorităților. Un exemplu este Germania, care are un sistem ce combină votul pe listă pentru jumătate din Bundestag cu cel uninominal pentru cealaltă jumătate – așa-numitul sistem proporțional personalizat;
3. Sistemele electorale trebuie să îndeplinească simultan două condiții, între care trebuie realizat un echilibru: reprezentativitatea opțiunilor electoratului și stabilitatea guvernamentală;

Concluzii:

1. România are nevoie de un Parlament echilibrat în care o moțiune de cenzură să facă guvernul să negocieze cu opoziția, sau de o coaliție largă, în care fiecare parte să o poată controla pe cealaltă. Echilibrul dintre putere și opoziție este o condiție a creșterii eficienței sistemului politic. Dominația unui mare partid sau a unei coaliții nu favorizează consolidarea democrației.
2. Disputa reală este dată de raportul eficiență politică vs. reprezentare corectă. Votul uninominal are de obicei ca rezultat un guvern monocolor stabil și un sistem politic bipolar, eliminând partidele extremiste marginale.
3. Votul uninominal crește responsabilitatea oamenilor politici. Aceștia sunt responsabili direct față de circumscripțiile care îi aleg. Dar există riscul să fie aduși în Parlament doar cei cu resurse financiare importante.
4. Pe de altă parte, introducerea votului uninominal poate transforma parlamentul într-o piață, în care politica se dezintegrează.
5. De asemenea, introducerea votului uninominal poate duce la dezideologizarea partidelor, pentru că electoratul votează mai degrabă oamenii și candidații independenți decât partidele.

6. Totodată, votul uninominal poate duce la înstrăinarea unei părți a cetățenilor față de sistemul politic, în condițiile în care o mare parte din voturi nu își găsesc corespondentul de reprezentare.

3. Alexandru Radu, „Dimensiunea politică a tranziției în România”

În Europa Centrală și de Est sunt 21 de state care s-au supus procesului de tranziție la democrație. Imediat după '89 circula o formulă de definire a procesului în care intraseră statele din această zonă: „tranziția la economia de piață și la democrație”. O formulă descriptivă, intuitivă, de altfel corectă. Democratizarea sistemului politic și liberalizarea sistemului economic sunt doi piloni ai procesului de modernizare, ceea ce ne determină să afirmăm că modernizarea este sinonimă, din acest punct de vedere, cu tranziția. Procesul tranziției are două etape: momentul destructurării, dizolvării vechilor structuri și momentul dinamic, rapid al construcției. Iar depășirea perioadei de tranziție este marcată de instalarea stabilității politice.

Tranziția este procesul prin care o societate tradițională se transformă și devine una modernă (modernizată). Dar există diferențieri în cadrul acestui proces, atât pe verticală, cât și pe orizontală. În unele țări tranziția a început printr-o schimbare negociată (Polonia, Ungaria), iar în altele printr-o schimbare violentă (România). În România opoziția la comunism s-a constituit după căderea regimului Ceaușescu, acest decalaj istoric fiind decisiv în procesul de tranziție.

Pe baza schemei de mai jos putem caracteriza sistemul politic din România, în comparație cu cel din alte țări.

Schema tipologică a lui G. Sartori

Prezidențialism	Parlamentarism	Semi-prezidențialism
Alegerea populară (directă sau cvasi-directă) a Șefului statului	Alegerea indirectă a Șefului statului	Șeful statului este ales prin vot popular, direct sau indirect
Șeful statului nu poate fi revocat de Parlament (Parlamentul nu poate să numească / răstoarne Executivul)	Executiv dependent de încrederea Parlamentului, în trei grade: - Slab (<i>premiership</i>);	Structură duală a puterii executive, astfel: - Președintele este independent de

Președintele dirijează Guvernul	- Mediu (partidocratic); - Puternic (de adunare).	Parlament; - Premierul este independent de Președinte; - Autonomia potențială a instituțiilor executive.
Partide transversale	Partide potrivite (disciplinate)	-

În România, în această perioadă suntem spre finalul procesului de tranziție, pentru că nu beneficiem de o stabilitate politică totală. Constituția din 2003 este doar o revizuire a celei adoptate în 1991. În România avem un sistem semi-prezidențial, pentru că președintele poate dizolva parlamentul în anumite condiții (dar în practică nu se poate ajunge la dizolvare). Spre deosebire de Franța (unde este un sistem semi-prezidențial autentic) în țara noastră președintele poate prezida ședințe de guvern, dar nu semnează decrete (nu este „premier în exercițiu”). Sistemului executivului „bicefal” nu este funcțional.

Dacă ne ghidăm după modul de schimbare a liderului fondator al unui partid, putem afirma că în România nu există partide politice. Acestea sunt mai degrabă grupuri de interese constituite în jurul unei personalități-lider. Dintre toate partidele politice (pentru că până la urmă ele există, fiind înregistrate la tribunal) un singur caz îndeplinește criteriul și are șanse să devină un partid: Partidul Democrat.

În România, sistemul politic are caracteristicile unei partidocrații: liderii politici sunt cei care fac jocurile, nu președintele, nu guvernul. Paradoxal, nu avem partide politice, dar România este condusă de partide politice.

4. Jeana Gheorghiu, „Constituirea și evoluția sistemului mass-media din România”

Presa nu poate fi mai atrăgătoare decât vremurile în care se manifestă. Câștigul

cert al revoluției din 1989 a fost libertatea expresiei. Asistăm imediat după 1989 la o explozie de publicații cu tiraje foarte mari pentru acea vreme (în 1993 erau 1800 de publicații, iar *Evenimentul Zilei* avea un tiraj de 600.000 de exemplare). Dar multe dintre aceste ziare au fost efemere, pentru că ele au apărut din nevoia de a accentua faptul că avem o țară democratică în care se

poate comunica diversificat.

Din 1993 a început ofensiva asupra audiovizualului prin apariția unor canale private și a frecvențelor locale. Deținerea unui post de radio era un mare avantaj, pentru că acesta oferea o mare putere de influențare a opiniei publice. Prin apariția unor noi posturi locale, a apărut și clasificarea, oarecum incorectă că avem televiziunea / radioul național și cele comerciale. De fapt avem televiziunea / radioul public și cele comerciale, sau televiziunea / radioul național și cele locale.

În ce privește radioul și televiziunea publică, acestea au o funcționare sinergică și nu pot avea o autonomie reală prea mare. Pentru a exista o reprezentativitate echitabilă, se încearcă o desemnare proporțională a partidelor politice, sindicatelor, minorităților și instituțiilor publice centrale în Consiliul de Administrație al acestora. De asemenea, se încearcă o diferențiere între postul de președinte al Consiliului de Administrație și acela de director general, care trebuie să fie un bun manager. Trebuie sancționată orice încercare de favorizare a anumitor forțe politice, în mod arbitrar. O altă problemă este faptul că publicitatea este dirijată. Astfel că, ar trebui să beneficiem de ajutorul institutelor specializate din afară, care să apere interesele multinaționalelor.

În ce privește presa scrisă, un studiu recent a arătat că la noi gradul de circulație al presei scrise este de 7-8%, adică dacă în exterior un ziar este citit de 3 persoane, la noi este citit de 7-8 persoane. Acest indicator ne arată că: - avem o capacitate de cumpărare redusă, - interesul pentru presa scrisă a scăzut foarte mult față de perioada '90-'95. Acest lucru este întâlnit într-o societate cu mari arealuri de pauperitate, aflată încă în perioada de tranziție.

5. Evaluarea chestionarelor

Aprecierile participanților privind organizarea celui de-al doilea seminar comparativ cu primul au fost în general de genul „la fel de bună”, „mai bună” sau „foarte bună”. În ceea ce privește aprecierea relațiilor stabilite între cursanți și profesori s-a înregistrat aceeași comunicare bună ca și la primul modul, atât între cursanți, cât și între cursanți și profesori.

Recomandările cursanților vizează următoarele aspecte: aducerea unor

personalități la fel de competente, inițierea unor grupe de lucru, mai multă interactivitate, furnizarea mai amplă a suporturilor de curs. Se dorește sporirea numărului de întâlniri și organizarea cât mai rapidă a Asociației absolvenților și cursanților Școlii Europene.